

הנר כלומר הפמוט נעשה מוקצה לכל השבת וכן השמן

טלטול חנוכיה בשבת

בסיס לדבר האסור

מוקצה שהונח על היתר בכוונה, הופך את ההיתר למוקצה שאסור בטלטול בשבת. ואם לא הונח בכוונה שישאר בשבת, היתרו טלטול מן הצד לצורך דבר המותר ואם אפשר ולא מזיק צריך להטות ולא להרים.

1. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קמב עמוד ב

משנה. האבן שעל פי החבית - אם צריך לטול מן היין - מטה על צדה והיא נופלת והאבן נופלת, ולא יטלנה בידים. היתה בין החביות ויא לא תפול האבן על החביות ושכרס - מגביה לחבית כולה, ומסלקה מנין החביות, ומטה על צדה והיא נופלת. מעות שעל הכר - מנער את הכר והן נופלות...

גמרא. אמר רב הונא אמר רב: לא שנו אלא בשוכח ששכח האבן עליה בין השמשות, ולא מדעת, אבל במנין - נעשה בסיס לדבר האסור ואסור להטותה, שאף החבית מוקצה.

כשהבסיס נעשה מוקצה הוא נשאר באיסורו אפילו ניטל המוקצה המקורי

2. רמב"ם הלכות שבת פרק כה הלכה יז

חבית ששכח אבן על פיה ... אבל אם הניח המעות מערב שבת על הכר או הניח האבן על פי החבית הרי אלו אסורין לטלטלן ואפילו ניטלו המעות והאבן שהרי נעשו בסיס לדבר האסור.

יסודות אלו הובאו להלכה בשו"ע לגבי כל מוקצה מחמת גופו

3. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שט סעיף ד

שכח אבן ע"פ חבית, או מעות על הכר, מטה חבית על צדה והאבן נופלת, ומנער הכר והמעות נופלים; ואם היתה החבית בין החביות, בענין שאינו יכול להטות אותה במקומה, יכול להגביה כמו שהיא עם האבן למקום אחר להטותה שם כדי שיפול מעליה.

ואם הניחם עליה מדעתו, ע"ד שישארו שם בכניסת השבת, אסור להטות ולנער....

הגה: ואז אפילו נטל האיסור משם, אסור לטלטל הכלי דמאחר שנעשה בסיס לדבר האסור למקצת השבת, אסור כל השבת כולה; וכן בכל מוקצה. וכן לקמן סימן ש"י.

דין הנר והשלהבת

השלהבת היא מוקצה מחמת גופו ולכן הופכת את הנר שתחתיה לבסיס לדבר האסור

4. תלמוד בבלי מסכת שבת דף מז עמוד ב - מז א

רמי ליה אביי לרב יוסף: מי אמר רבי שמעון כבתה מותר לטלטלה, כבתה - אין, לא כבתה - לא. מאי טעמא - דילמא בהדי דנקיט לה כבתה ואסור מדין מכבה, הא שמעינן ליה לרבי שמעון דאמר: דבר שאין מתכוין מותר; ..

— אלא אמר רבא: הנח לנר שמן ופתילה - הואיל דנעשה בסיס לדבר האסור. לשלהבת, דכתיב הלא מוקצה מודה ר' שמעון שהכלי טפל לשלהבת בעודה זו, ולאז משום חייש לכבייה.

5. שולחן ערוך הלכות שבת סימן רעט סעיף א - ה

סעיף א: נר שהדליקו בו באותה שבת, אף על פי שכבה, אסור לטלטלו לפי שנעשה בסיס לשלהבת. וכן מותר השמן שבנר שהדליקו בו באותה שבת, אסור לטלטלו ולהסתפק ממנו באותה שבת.

סעיף ב: נר זה שאמרנו שאסור לטלטלו, אפילו לצורך גופו ולצורך מקומו אסור; ואין חילוק בכל זה בין הנר שהדליקו בו השמן ובין המנורה שהדליקו בה הנרות דגם הוא נעשה בסיס להנרות. משנ"ב.

כיון שהפמוט מיוחד לשלהבת הוא לעולם בטל אליה ונעשה מוקצה אפילו אם יהיה עליו דבר היתר חשוב אינו נעשה בסיס לדבר האסור והמותר

סעיף ג: לטלטל נר ע"י שנותניו עליו לחם בשבת, אסור שכבר נעשה מוקצה בערב שבת. ואם נתן עליו הלחם מבע"י, יש מי שמתיר לטלטלו בשבת ע"י לחם זה, ואין לסמוך עליו. כיון שהנר מיוחד לשלהבת ולא נעשה בסיס לאסור ולמותר.

טלטול בגופו

מותר לנענע קש מוקצה בגופו

6. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קמא עמוד א

משנה. הקש שעל גבי המטה - לא ינענעו בידו, אלא מנענעו בגופו.

נחלקו הראשונים בטעם ההיתר, האם טלטול בגופו אינו חשב טלטול כלל. או שהותר לטלטול מהצד לצורך המיטה המותרת. נפ"מ בטלטול לצורך המוקצה

7. בית יוסף סימן שיא אות ח ד"ה טלטול מן

וכתב הרא"ש שה"ר יונה הקשה על זה שהתירו לטלטל מהצד רק לצורך דבר המותר ולא לצורך דבר האסור מדין קש שעל המטה שמנענעו בגופו והרי שם דלקש שהוא מוקצה הוא צריך לטלטל ושרינן ליה לטלטלה בגופו משום דהוי טלטול מן הצד כדאיתא בגמרא

וכתב הרא"ש דלא קשיא דהתם אף טלטול אין כאן שהרי אינו מטלטלו בידו אלא בגופו כלאחר יד הילכך אף על גב דלקש שהוא מוקצה הוא צריך מדמה ליה לטלטול מן הצד שהוא צורך לדבר המותר

והר"ן (כ: ד"ה וקשיא לן) תירץ דהתם נמי אינו מטלטל את הקש מפני שצריך לו אלא מפני שצריך למטה ואי אפשר לו בלא טלטול הקש ומשום הכי כיון דלא מטלטל ליה בהדיא אלא כלאחר יד שרי. ולדבריו אין היתר לטלטל בגופו לצורך דבר האסור אלא רק לצורך דבר המותר כדין טלטול מהצד.

שו"ע פסק כרא"ש שטלטול בגופו לא נחשב לטלטול ולכן מותר גם לצורך המוקצה

8. שולחן ערוך הלכות שבת סימן שיא סעיף ח

לטלטל בגופו אפי' לצורך דבר האסור, מותר; הילכך קש שעל המטה, דסתמו מוקצה להסקה, מנענעו בגופו; (וכ"כ המשנ"ב שם יג. והחזו"א מחמיר)

עשיית 'תנאי' לטלטול החנוכיה

נחלקו הראשונים האם ניתן ללמוד מדין סוכה שמועיל בהם תנאי לדין שלהבת.

לדעת התוס' שלהבת חמורה ולא מועיל בה תנאי

9. תוספות מסכת שבת דף מד עמוד א

וי"ל דהתם סוכה דעלמא היתה עשויה מזמן גדול ועתה ביה"ש אינו בודל ממנה ויושב ומצפה מתי תפול אבל נר עיקר הקצאתו הוא ביה"ש ודחייה בידו לצורך שבת וחמיר טפי ולא מהני ביה תנאי.

מוקצה מחמת חסרון כס

לרמב"ן תנאי מועיל בנר כמו שכתוב בפירוש בירושלמי

10. חדושי הרמב"ן מסכת שבת דף מה עמוד א

עד שמצאתי בירושלמי כך תני אם התנה עליו מותר... ופירושו שהם הקשו על ברייתא זו דתני בנר דשבת אם התנה עליו מותר... ובסוף העמידה כר' שמעון בכוס וקערה ועששית דמודה בהו ר"ש דאסירי ואם התנה עליהן מותר, ואף אנו נאמר בנר של מתכות שלא נעשה מאוס לר"מ ור"י דמהני בהו תנאה ודומיא דסוכה רעועה, ואפשר דאפי' בסוכה בריאה מהני, ואין אנו ולא רבותינו הצרפתים ז"ל צריכין מעתה לדחוק בסברות.

לשו"ע תנאי מועיל בנר שלא יעשה מוקצה ולרמ"א אינו מועיל

11. שולחן ערוך הלכות שבת סימן רעט סעיף ד

אם התנה מע"ש על נר זה שיטלטלנו משיכבה, מותר לטלטלו אחר שכבה. מפני שהנר עשוי להכבות ואינו כאבן שעומדת לעולם

הגה: וי"א דלא מהני תנאי, וכן נוהגין במדינות אלו.

ודין התנאי ע"ל סי' תרל"ח (הג"א פרק כירה ור"י ח"ב וכל בו).

דין הפמוטות עצמן כדן כלי שמלאכתו לאיסור, ולכן גם לאחר התנאי אין להתיר אלא לצורך גופו או מקומו

12. מאמר מרדכי סימן רעט ס"ק ח

(ח) מותר לטלטלו דבר ברור הוא דכל מיני היתרות אלו שהוזכרו בנרות אינם אלא לטלטל לצורך גופן או מקומן אבל מחמה לצל או שלא יגב אסור ואפי' לא הדליקו בו באותו שבת כדן כלי שמלאכתו לאיסור שמבואר דינו בסי' ש"ח כמ"ש ועיין מש"ש ס"א וס"ג ועמ"א בסעיף שאח"ז:

☞ וכ"כ במשנ"ב (י"ט ובשעה"צ טז)

הפמוטות הן כלי שמלאכתו להיות אסור בגלל שלא עושים בהם עצמן מלאכת איסור אלא שהן משמשות בסיס לעשות עליו מלאכת איסור. ואם בגלל שיש בהם שימוש קבוע בשבת להאיר.

13. חדושי הרמב"ן מסכת שבת דף קכב עמוד ב

ואיכא דקשיא ליה היכי אמר רב יהודה כל דבר שמלאכתו לאיסור אפילו לצורך גופו ולצורך מקומו אסור והא היה אמר בפ' כירה שרגא דמישחא שרי לטלטלה אלמא דבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו מותר, ויש מתרץ דנרות לאו מלאכתו לאיסור הוא שאינו אלא בסיס לפתילה ושמן ואין עושין מלאכה ולא אמרו אלא כגון קורנס ומגירה שבהן עושין מלאכת איסור, כל"כ הראב"ד ז"ל.

ולי נראה שנרות משמשי שבת הן ואין מלאכתן לאיסור אלא כגון קורנס ורחת שאין להן תשמיש קבוע בשבת.

14. ברכי יוסף אורח חיים סימן רעט ס"ק ד

ד. מותר לטלטלו וכו'. מותר לגופו או מקומו ואפילו לצורך עצמן ע"י תנאי. הרשב"ץ ח"א סי' קל"ז ומהר"ש דוראן בתשובות שבסוף התשב"ץ סי' ז'.

☞ וכ"כ אור לציון (ב יח, כא). חזו"ע (שבת ו, קמז) וכן משמע בדעת הגרמ"א (מאמ"ר עט מו שכתב מותר לטלטל ולא חילק בתכלית).

כלים חשובים שמקפידים עליהם הם מוקצה מצד עצמם

15. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קכג עמוד ב

משנה. רבי יוסי אומר: כל הכלים ניטלין, חוץ מן המסר הגדול ויתד של מחרישה.

רש"י תלה הגדר ביחוד מקום מטעם שמקפיד שלא יפגמו

16. רש"י מסכת שבת דף קכג עמוד ב

דהנך קפיד עליהו, ומייחד להם מקום, דלא חזו למלאכה אחרת. חציצא - כל הני קפדי עליהו משום דמפגמי, ומקצי להו בידיהם.

הרמב"ם תלה הטעם בחשש לפחת דמים (ונפק"מ לכלי פסח)

17. רמב"ם הלכות שבת פרק כה הלכה ט

כל כלי שמקפיד עליו שמא יפחתו דמיו כגון כלים המוקצים לסחורה וכלים היקרים ביותר שמקפיד עליהן שמא יפסדו אסור לטלטלן בשבת וזה הוא הנקרא מוקצה מחמת חסרון כס.

הרא"ש נתן גדר שמקפידין מלעשות בהם תשמיש אחר

18. רא"ש מסכת שבת פרק יז סימן ד

טעמא דהני משום דקפדי עליהו שלא יפגמו (וכן נמי סכין של מילה ואיזמל של ספרין וסכין של סופרים שמתקנין בהן קולמוסין כיון שמקפידין מלעשות בהן תשמיש אחר אסור לטלטלן בשבת

שו"ע תלה הגדר בהקפדה שלא לעשות בהם תשמיש אחר

19. שולחן ערוך הלכות שבת סימן שח סעיף א

כל הכלים נטלים בשבת חוץ ממוקצה מחמת חסרון כס, כגון סכין של שחיטה או של מילה, ואיזמל של ספרים, וסכין של סופרים שמתקנים בהם הקולמוסים כיון שמקפידים שלא לעשות בהם תשמיש אחר, אסור לטלטלו בשבת ואפילו לצורך מקומו או לצורך גופו. הגה: ואפי' תחובים בנדן עם שאר סכינים, אסור לטלטלו (מהרי"ל).

☞ פמוטות יקרים הן מוקצה מחמת חסרון כס (שש"כ כ יט) ויש חולקים (שנעשו לקישוט. שם בהערה בשם הגרש"ז א. ועוד שי"א שהם כלי שמלאכתו להיות שלדעת רה"פ לא שייך בו מוקצה מחמת חסרון כס. וע"ע בעניין שעון קיר)

בסיס לדבר האסור והמותר

כשיש על הבסיס גם דבר המותר שהוא חשוב, הוא נשאר בהיתרו ולא נעשה מוקצה

20. תלמוד בבלי מסכת שבת דף מז עמוד א

אמר רבא: כי הוינן בי רב נחמן הוה מטלטלינן כנונא כלי נחשת שמיצאין זו האור לפני שנים להתחמם אגב קיטמא שזיזינן לאפנו לכסות רוק או טאה ואף על גב דאיכא עליה שברי עצים (שהם מוקצים).

מיתיבי: ושזין שאם יש בה שברי פתילה - שאסור לטלטל! ולא מתירין לטלטל את שברי הפתילה, אגב הנר והשמן אמר אביי: בגלילא שנו שחשבות לכן שברי פתילה, שאין נגדים של פשתן מוזנין להם - הלכך לא נטלי, ונעשה נר כסין לכן.

☞ ובתוס' פירשו שהיה להם שמן בשפע ולכן שברי הפתילה היו חשובים יחסית ולא בטלו.

השו"ע מדגיש שהדבר המותר צריך להיות חשוב מהדבר האסור

21. שולחן ערוך הלכות שבת סימן שי סעיף ח

כלי שיש עליו דבר האסור ודבר המותר, מותר לטלטלו. כגון: מחתה שיש עליה מבע"י אפר שמותר לטלטלו לכסות בו רוק או צואה, ויש עליה ג"כ שברי עצים שהם אסורים בטלטול, מותר לטלטל מחתה כמו שהיא;

וכגון שדבר המותר חשוב מדבר האסור; אבל אם דבר האסור חשוב יותר מדבר המותר, בטל אצלו ואסור לטלטלו.

וטעם היתר לטלטול זה ולא מחייבים אותו לנער משום דלא אפשר למינקט קיטמא לחודיה אפילו אי שדי ליה מהמחתה משום דשברי עצים היינו שברים קטנים או פחמין קטנים שאי אפשר ליטול האפר מבלעדו, או אם צריך למקום המחתה דאז א"א לנער דיפול למקום שצריך אליו, (כמו שנתבאר לעיל סי' ש"ט);

ואם אינו צריך אלא לגוף המחתה, לא יטלטלנה כמו שהיא, אלא ינער האפר ושברי העצים במקומם ויטול המחתה.

הגה: וכן אם יוכל לנער האיסור לחוד, ינערנו ולא יטלטלנו עם ההיתר. (ב"י בשם תשובת הרא"ש) וכל זה לא מיירי אלא שהיה ההיתר עם האיסור מבעוד יום; אבל אם היה האיסור עליו לבד, לא מהני מה שהניח אצלו ההיתר בשבת (ב"י בשם תשובת הרשב"א).

סיכום טלטול חנוכיה בשבת למעשה

בסיס לדבר באסור – כיון שהדליק את הלהבה על החנוכיב על דעת שתהיה עליה בבין השמשות, נעשתה החנוכיה מוקצה של בסיס לדבר האסור ואסורה בטלטול בשבת אפילו כבו הנרות.

טלטול בגופו – מי שחפץ לטלטל את החנוכיה בשבת לאחר שכבתה, כדי שלא תיגנב או תישבר, יכול לדחוף ברגלו את החנוכיה למקום מוגן ואין זה נחשה לטלטול ענין מוקצה [שו"ע שא"ס סי' ח, ובמשנ"ב סי' שח ס"ק יג. 16].

תנאי בחנוכיה פשוטה – בחנוכיה פשוטה ולמנהג הספרדים¹⁷ מועיל לעשות תנאי מערב שבת שיטלטל את החנוכיה לכשתכבה (שו"ע רעט, ד) ותנאי זה מועיל בשביל לטלטלה לכל צורך לרבות שלא תגנב או תאבד (אור"צ ב"י, כא. חזו"ע שבת ו, קמז)

חנוכיה יקרה - אם החנוכיה יקרה במיוחד ואדם חס עליה יש לחוש שהיא מוקצה מחמת חסרון כיס ולכן לא יועיל תנאי גם למנהג הספרדים¹⁹.

בסיס לדבר באסור והמותר כשצריך למקומה – לכל המנהגים אם צריך למקומה של החנוכיה כדי להלך שם יניח מע"ש את החנוכיה בתוך מגש שאינו מיוחד לה, ועל המגש ישים דבר הנצרך לו לסעודת שבת (כגון חלה או בקבוק יין), ויוכל לטלטל את כל המגש לאחר שתכבה החנוכיה, על מנת שיוכל להלך בנוחות.

בסיס לדבר באסור והמותר כשאינו צריך למקומה - ואם החנוכיה אינה מפריעה להילוך יניחה מע"ש על כסא או שלחן ועליו יניחו מערב שבת דבר הנצרך לו לסעודת שבת (כגון חלה או בקבוק יין), ולאחר שיכבו הנרות יוכל לטלטל את המגש ולהכניסו לבית על דעת להשתמש בכסא או בשלחן שתחתיו. (וראה מג"א שח ח שמותר להערים בכעין זה).

מוקצה מחמת חסרון - כיס

יט. **כל דבר יקר ערך שעומד לשימוש האסור בשבת ובעליו מקפיד שלא להשתמש בו כל שימוש חריג**, כגון סכין מילה או שחיטה, סכין של קצבים, פמוטות יקרים (גם אם לא הדליקו בהם באותה השבת), בד שעומד לתפירה, מחשב נייד או נייד, מקלט רדיו, מצלמה ושאר מכשירים עדינים, נייר כתיבה יקר - ערך וקלף של סופר, הרי זה מוקצה מחמת חסרון - כיס, ואין כל היתר לטלטלו, גם לא לצורך גופו או לצורך מקומו.

כ. חשבונות ומכתבים מסחריים, שקים, שטרות - כסף, כרטיסי - אשראי וניירות - ערך, קבלות עם אישור לפטור ממס - הכנסה וכדו' או **כל מיסמך אחר ששימושו אסור בשבת ושאדם מקפיד לשומרו**, וכן בולי - דואר לא מוחתמים העומדים לשימוש או כרטיסיה של אוטובוס בת תוקף וכדו', כל אלה בכלל מוקצה מחמת חסרון - כיס הם ואסור לטלטלם כלל.

כא. כל דבר העומד לסחורה, אפילו הוא כלי שמלאכתו להיתר ואינו בעל ערך רב, הרי אם בעליו מקפיד שלא להשתמש בו אפילו לצורך עצמו, דינו כמוקצה מחמת חסרון - כיס ואין כל היתר לטלטלו, גם אם הוא עצמו זקוק לו לשימוש. ורק אם בעליו אינו מקפיד שלא להשתמש בו, מותר לטלטלו. אוכלין, גם אם הם עומדים לסחורה, דעתו של האדם לאכול מהם לכשירצה, ואינם מוקצה.

ולכן - **כלי - סעודה העומדים למכירה** והוא מקפיד שלא להשתמש בהם, אסור לטלטל אותם אף אם הוא זקוק להם לצורכו, אך כלים העומדים להשאלה (אפילו כנגד תשלום) - מותרים הם בטלטול.

בולי - דואר, אף אם מוחתמים הם, אם הם עומדים לסחורה - דינם כמוקצה מחמת חסרון - כיס.

אתרוגים העומדים לסחורה (לפני חג הסוכות), דינם כמוקצה מחמת חסרון - כיס ואסור לטלטלם.

כב. **כל דבר שאדם קובע לו מקום מחמת ערכו הרב, ומקפיד שלא לטלטל אותו מחשש שמא יתקלקל**, כגון שעון קיר, תמונה אומנותית שמקפיד עליה, גם זה בכלל מוקצה מחמת חסרון - כיס הוא, ואין כל היתר לטלטלו. וכן ארון כבד שאדם נוהג שלא לטלטלו ממקומו, שמא יתקלקל עקב הטלטול, מוקצה הוא ואסור לטלטלו, אך מותר לפתוח את דלתותיו, וכן הדין לגבי מקרר, הרי הוא מוקצה, אבל מותר לפתוח דלתותיו.

חוטי ציצית שלא ניתלו עדיין בבגד, הרי הם מוקצה מחמת חסרון - כיס.

כלי סעודה של פסח במשך שאר שבתות השנה, אם מקפיד שלא להשתמש בהם לחמץ אפילו בשעת הצורך, וכן מצה של מצוה בערב פסח שחל להיות בשבת, דינם כמוקצה מחמת חסרון - כיס ואין לטלטלם.

ש"ע הרב שח ד. תהילה לדוד שח ב. תוספת שבת שי יג. אור לציון ב כו ב. ילקו"י שח כא. שש"כ כ יט.

נחלקו ר' יהודה^א ור' שמעון^ב בשבת קנא א האם מותר לטלטל נר ישן או שהוא מוקצה כיון שהוא מאוס. ומודה ר' שמעון שאם יש עליו שברי פתילה אסור לטלטלו. וקשה מדוע לא נטלטל אגב דבר המותר שיש שם

ברש"י נראה שעצם חשיבות המוקצה מספיקה לעשות בסיס

אבל בתוס' מובא שהחשיבות היא **יחסית להיתר** שיש על הבסיס וכיון שהשמן חשוב מהפתילות לא נעשה בסיס.

וברמב"ן הדבר המותר הוא הבסיס עצמו וכן הסביר כנונא אגב קטמא שההיתר הוא הכלי עצמו ואין היתר נוסף.

וכשחשיבותם שווה דברי המחבר לא מוחלטים:

במשנ"ב^א לג כתב שיש להחמיר בשוים וכ"כ בא"ח ב ויגש יב.

אך בחזו"ע^א שבת ג עמ' קל התיר בשוים והוכיח כן מלשון הר"ן.

וראה גם שבה"ל ח"ח סימן ג, ומנחת שלמה, א, יד, ב, שהתירו לטלטל ברגל, ודלא כחזו"א שאסר.

רמ"א שם כתב דלא מהני תנאי. ומנהג האשכנזים מבואר במשנ"ב רע"ז ס"ק יח.

וכן נראה דעת הגרמ"א מאמ"ר שבת ו פרק עט סעיף מו שכתב תנאי מועיל ולא חילק בתכלית. וכן כתב החיד"א בברכ"י (רע"ט, ד) 'ואפילו לצורך עצמו'. הוב"ד בכה"ח (רע"ט, טז) ללא חולק. ומוכח שפוסקי ספרד לא חששו למה שכתב רעק"א (רע"ט, ו 'כמ"ש') בתחילת דבריו שהיתר תנאי הוא לגופו ומקומו. וגם הוא עצמו הביא שלרשב"א, רמב"ן וראב"ד מותר לכל צורך. ושורש המחלוקת הוא בדין

כיון שטלטול מן הצד של המוקצה מותר רק לצורך דבר המותר אבל לא לצורך דבר האסור כגון שהוא יקר ואני חושש שיגנב.

נמצא שנוספו שני תנאים להיתר לטלטל מהצד בהרמה של מוקצה חמור: "אי אפשר לנער דיוקא כשלא נעשה בסיס".

אבן היא מוקצה מחמת גופו. אך במוקצה בכלי שמלאכתו לאיסור הסתפק המשבצות זהב שח ד והתהילה לדוד החמיר.

בכל הדוגמאות מדובר שהמוקצה מונח בצורה מסודרת על ההיתר ומשרת אותו אמנם אם **ההנחה היתה בדרך אקראי** כפי שמצוי במגירה כתב המג"א שאין ההיתר נעשה בסיס וכן הקל במגירה בחזו"ע שבת ג קלג למרות שבהערות כתב להחמיר כתרומת הדשן שגם כשלא מתיישב בטוב אסור. אלא שהתרומת הדשן הקל בכל אופן כשהניח כמה ימים קודם ואפשר שעל זה סמך להקל.

ואם האיסור משמש את ההיתר - כגון אבן שהונחה על ניירות שלא יעופו. אין ההיתר נעשה בסיס. משנ"ב רנט ס"ק ט. ארחות שבת יט רצא.

ואם ההיתר מונח על האיסור לשרתו - כגון כלי שמונח על ביצה לשמרה ונוגע בה. כתב בשש"כ פרק כ הערה פ שגם נעשה בסיס.

מכאן יסוד שבכל מקום שלא נעשה בסיס יש תחילה לנער לפני שמטלטלים חיוב גמור אלא אם קיימת מניעה לניעור כגון שיגרים נזק, או שצריך למקום או שהניעור לא יועיל מסיבה אחרת.

אמנם כתב הגרשו"א שאין חיוב להסיר מערב שבת את המוקצה. וכן הובא בשם הרב אלישיב אך הוסיף שאם אין בזה טרחה הירא את דבר ה' יסלק. (כגון בכרטיס מגנטי בצרור מפתחות).

תוספות מסכת שבת דף מז עמוד א

איצטריך למימר בשמן נדעשה בסיס לדבר האסור דאי לאו הכי לא היה הגר אסור לטלטל דהוי בסיס לדבר האסור ולדבר המותר ושרי

חברותא - הערות שבת דף מד עמוד א הערה 1)

מדוע השלחת היא מוקצה, והרי משתמשים בה לאורה, וזהו שימושה?!

החזון איש [מא טז] כתב שהיות ואין **נוהגים לטלטל** את הנר בשבת שמא יכבה, הרי היא מוקצה, על אף שמשתמש בה לאורה. כי כל דבר שאין עשויים לטלטלו הרי הוא מוקצה לטלטול.

ובסימן מג יז כתב **עוד דקביעות מקום** של חפץ אסרת אותו בטלטול. אך הוכיח החזון איש מדברי רבי עקיבא איגר שלא סבר כמוהו.

ולדעתו של רבי עקיבא איגר כתב החזון איש דצריך לומר שהשלחת היא מוקצה **מדין נולד**, שבכל רגע ורגע היא מתחדשת. ובעיקר יש לתמוה, שמסתימת דבריהם של הראשונים והאחרונים משמע שפשוט להם שהשלחת היא מוקצה, ולא נתבאר מדוע?! ויתכן שאין על השלחת תורת כלי, ולכן היא אסורה מגזירת נחמיה.

אמנם רבי שמעון לא סובר שמתוך שהיה מוקצה בבין השמשות מוקצה לכל השבת. אלא בגרוגרות וצימוקים שדחאן בידיים ולא היו ראויים.

מגן אברהם סימן רע"ט ס"ק ב

דבשע' שהוא דולק אסור להסתפק ממנו **משום מכבה** ומגו דאתקצאי לב"ה וכו' [ר"ן] וא"כ בנר של שעה בי"ט שרי להשתמש בנותר כמ"ש סי' תקי"ד ס"ג ומיהו בגמ' איכא עוד טעם הואיל **והוקצה למצותו** כמ"ש סי' תרל"ח גבי נוי סכה וא"כ נר של מצוה שהדולק לשם י"ט וכבה אסור להשתמש בו תשיש אחר כגון אם הוא משומן אסור לאכלו.

וראיתי בתוספות שאלה כי היכי דמהני תנאה בסוכה רעועה לר' יהודה אמאי לא מהני גמי נרות לר' יהודה ור' מאיר בנר שהדליקו בה באותה שבת, ולר"ש בנר הדולק לשמן המטפף, והם השיבו על שאלה זו תשובות שאין בהם ממש, ויכולני לומר דעצי סוכה כיון דדעת' עלייהו ודאי לאחר יום טוב אי מתנה בי"ט מהני בהו תנאה, אבל שמן כיון דסבור שהוא כלה בנר בשבת היאך יתנה על הספק אם יכבה והוא אין דעתו שיכבה וכל שכן כוס וקערה לר"ש שיש בהם הרבה שמן ולא אמור לכבות בשבת ולכן הם מוקצה אפילו לר"ש, וכיון שאין תנאי מועיל למותר השמן אין מועיל לנר עצמו שהרי הוא בסיס לשמן ופתילה, וזו סברא מתקבלת לדעתי לפי גמ' שלנו שלא הזכירו במוקצה דנרות תנאי בכל השמועות הללו,

שמירת שבת כהלכתה פרק כ אות יט - כד